

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Запорізький національний технічний університет

**Методичні вказівки до виконання самостійної роботи з
дисципліни «Фінансова статистика» для здобувачів вищої
освіти за освітнім ступенем бакалавр зі спеціальності
6.03050801 «Фінанси і кредит»
денної форми навчання**

2015

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи з дисципліни «Фінансова статистика» для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр зі спеціальності 6.03050801 «Фінанси і кредит» денної форми навчання / Укл. Н.Г. Фатюха – Запоріжжя: ЗНТУ, 2015.- 70с.

Укладач: Н.Г. Фатюха, доцент, к.е.н.

Рецензент: Р.Г.Бобровникова, доцент, к.е.н.

Відповідальний за випуск: Ж.К. Нестеренко, професор, к.е.н.

Затверджено на засіданні
кафедри „ Фінанси і кредит ”
Протокол № 3
від „19 ” жовтня 2015 р.

Схвалено на засіданні НМК
Протокол № 5
від „17” листопада 2015 р.

Затверджено на засіданні
ФЕУ Протокол № 3
від „26” листопада 2015 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ З РОЗПОДІЛОМ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ І ФОРМАМИ ЗАНЯТЬ	6
2. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ	7
3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	69

ВСТУП

Трансформаційні перетворення економіки України у напрямку побудови соціально-орієнтованої ринкової економіки безпосередньо впливають і на фінансово-кредитну систему суспільства. Фундаментом цього процесу є фінанси. Вони реально відображають існуючі в суспільстві економічні відносини, їхнє ефективне функціонування сприяє економічному й соціальному прогресу, та визначають кількісні та якісні параметри будь-якого економічного явища чи процесу, а також кінцеві результати діяльності. Створення, розподіл і перерозподіл валового внутрішнього продукту за допомогою фінансів обов'язково супроводжується рухом коштів, що приймають специфічну форму фінансових ресурсів.

З метою постійного відслідковування змін, що відбуваються у даній сфері, сучасна статистична наука використовує засоби й прийоми фінансової статистики. Ця галузь статистики за допомогою методів математичної статистики дозволяє ефективно досліджувати закони руху фінансових, кредитних, грошових ресурсів у масштабах всієї держави, а також вивчати фінансові аспекти функціонування окремих підприємств, організацій і установ.

Метою викладання навчальної дисципліни “Фінансова статистика” є формування знань щодо кількісної сторони явищ та процесів, що відбуваються у кредитно-фінансовій сфері, у нерозривному зв'язку з їх якісними характеристиками, та виявлення основної тенденції та закономірності їх розвитку.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Фінансова статистика” є вивчення соціально-економічних явищ, що виникають у суспільстві у процесі функціонування фінансової системи.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є кількісні та якісні характеристики економічних відносин, які виникають у процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту та властиві всім сферам і ланкам фінансової системи.

знати:

- систему показників фінансової і банківської статистики та особливості їх прояву в умовах ринкової економіки;
- статистичний апарат для розв'язку фінансово-статистичних завдань;
- методику та джерела одержання статистичної інформації;

– методика статистичного прогнозування;

уміти:

– проводити розрахунки статистичних показників для вивчення структури, динаміки та аналізу державного бюджету, кредиту, грошового обігу, ощадної справи, цінних паперів, страхування і фінансового стану підприємств;

– застосовувати різноманітні статистичні методи та прийоми для розв'язку складних фінансово-статистичних завдань, обґрунтування управлінських рішень у фінансовій і банківській сферах;

– будувати статистичні таблиці та графіки;

– застосовувати набуті результати досліджень для прогнозування перспектив розвитку зазначених сфер.

1 ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ 3 РОЗПОДІЛОМ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ І ФОРМАМИ ЗАНЯТЬ

Назва модуля, теми	Денна форма навчання		
	лекції	практичні заняття	самостійна робота студента
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. СТАТИСТИКА МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ СОЦІАЛЬНО - ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ			
Тема 1. Предмет, метод і завдання статистики фінансів	1	2	5
Тема 2. Статистика Державного бюджету	4	4	10
Тема 3. Статистичне вивчення платіжного балансу	3	4	10
Тема 4. Статистичне вивчення інфляції	2	4	10
Тема 5. Статистика грошового обігу	2	4	10
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ. СТАТИСТИКА ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ			
Тема 6. Статистика банківської діяльності	3	4	10
Тема 7. Статистика страхової діяльності	3	4	10
Тема 8. Статистика фондової біржі	2	4	10
Тема 9. Статистика цінних паперів	2	3	10
Тема 10. Статистика фінансів галузей національної економіки	2	3	5
Годин разом	24	36	90

2. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І СТАТИСТИКА МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ СОЦІАЛЬНО -ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Тема 1. Предмет, метод і завдання статистики фінансів

1. Предмет статистики фінансів.

Напрями статистики фінансів. Визначення предмету статистики фінансів.

2. Завдання фінансової статистики. Визначення основного завдання статистики. Функції фінансової статистики: оперативна, управлінська, контролююча.

3. Система показників фінансової статистики. Система статистичних показників, які характеризують розміри, склад, динаміку і взаємозв'язок суспільних явищ.

4. Методи фінансової статистики. Методи статистики фінансів: статистичне спостереження, зведення та групування, класифікації, розрахунок узагальнюючих показників, вибіркове спостереження, статистичні прийоми обробки динамічних рядів, метод ланцюгових підстановок, індексний, регресійний та кореляційні методи аналізу.

5. Класифікація видів діяльності фінансового сектору. Фінансова статистика вивчає діяльність підприємств, які займаються фінансовим посередництвом. Відмінності у видах фінансового посередництва є основою для поділу фінансового сектору на під сектори: Центральний банк; депозитні установи; фінансові посередники, окрім страхових корпорацій і пенсійних фондів; допоміжні фінансові організації; страхові корпорації і пенсійні фонди.

6. Організація фінансової статистики. Державна фінансова статистика представлена управліннями статистики фінансів, які займаються збором, обробкою та аналізом статистичної інформації по фінансових показниках, керують методичною роботою в цій галузі статистики. Збирання, обробку та аналіз фінансових даних внутрігалузевого характеру здійснюють банківські та інші фінансові установи.

Питання для самостійного вивчення

1. Що вивчає фінансова статистика? Охарактеризуйте предмет фінансової статистики.
  2. У чому відмінність фінансової статистики від інших галузевих статистик?
  3. Які принципи використовує фінансова статистика при вивченні свого предмета дослідження?
  4. Яким чином фінансова статистика пов'язана з іншими фінансовими дисциплінами?
  5. Які основні завдання фінансової статистики?
  6. У чому полягає контрольна функція фінансової статистики?
  7. Охарактеризуйте систему показників фінансової статистики.
  8. Що вивчає кожна галузь фінансової статистики?
  9. Дайте характеристику видів діяльності фінансового сектору економіки.
  10. Які завдання розв'язують сучасні методи кількісного фінансового аналізу?
- Література: 1, 3, 4, 5, 7, 8.

Навчальні завдання

Задача 1

Проведіть огляд семи вітчизняних та міжнародних інтернет – джерел статистичної фінансової інформації (міжнародних організацій, інформаційних агентств, електронних версій друкованих видань, консалтингових компаній, рейтингових агенцій тощо).

Методичні рекомендації щодо виконання.

Розглядаючи джерело фінансово - статистичної інформації, його необхідно охарактеризувати з позиції спектра даних, періодичності їх оновлення, параметрів доступу та ін. Результати огляду джерел фінансово - статистичної інформації подайте у вигляді таблиці (табл.2.1.)

Таблиця 2.1 – Характеристика джерел фінансово - статистичної інформації

Назва	Посилання на джерело або на web-сайт	Інформація, що надається, її особливості
1. Агенція фінансової інформації «Bloomberg»	http: www.bloomberg.com/	Інформація про відсоткові ставки, валютні курси, цінні папери та ін..

Задача 2

Використовуючи взаємозв'язок між показниками ряду динаміки, визначити рівні доходів підприємства за відповідні роки і ланцюгові показники динаміки, яких немає в наведеній нижче таблиці.

Роки	Доходи підприємства, тис.грн.	Ланцюгові показники динаміки			
		абсолютний приріст, тис.грн.	темп зростання, %	темп приросту, %	А%, тис.грн.
1	20689,9	-	-	-	-
2	...	...	146,1	...	...
3	...	...	...	...	...
4	...	...	...	2,86	281,12
5	...	3960,4	...	...	...
6	...	...	...	49,4	...

Визначити також середньорічний темп приросту доходів підприємства за вказаний період. Зробити висновки.

Задача 3

Наведені нижче дані характеризують динаміку соціально-економічних показників Запорізької області за роками згідно варіанту.

1. Обчислити аналітичні показники наведеного ряду динаміки за базисною та ланцюговою системами. Результати подати у вигляді таблиці.

2. За вказаний період обчислити середньорічні показники: абсолютний приріст, темп росту, темп приросту.

	1р.	2р.	3р.	4р.	5р.
Динаміка обсягів прямих іноземних інвестицій в економіку області, (на початок року; млн.дол. США)	811,4	890,6	916,2	952,8	987,6

Задача 4

Наведені нижче дані характеризують динаміку соціально-економічних показників Запорізької області за роками згідно варіанту.

1. Обчислити аналітичні показники наведеного ряду динаміки за базисною та ланцюговою системами. Результати подати у вигляді таблиці.

2. За вказаний період обчислити середньорічні показники: абсолютний приріст, темп росту, темп приросту.

	1р.	2р.	3р.	4р.	5р.
Кількість працівників наукових організацій	6889	6092	5755	5419	5263

Задача 5

Наведені нижче дані характеризують динаміку соціально-економічних показників Запорізької області за роками згідно варіанту.

1. Обчислити аналітичні показники наведеного ряду динаміки за базисною та ланцюговою системами. Результати подати у вигляді таблиці.

2. За вказаний період обчислити середньорічні показники: абсолютний приріст, темп росту, темп приросту.

	1р.	2р.	3р.	4р.	5р.
Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн.грн.	3201,5	2144,9	1979,0	2490,3	1671,6

Тести

1. Валова додана вартість може бути обчислена як:

- різниця між обсягом випуску та проміжним споживанням;
- сума первинних витрат і чистих непрямих товарних та непрямих нетоварних податків;

- в) сума витрат на оплату праці, прибутку та амортизації;
- г) вартість використання основного капіталу.

2. Вкажіть види діяльності, які включаються у сферу економічного виробництва:

- а) діяльність фінансових установ;
- б) діяльність оплачуваної домашньої прислуги;
- в) діяльність домогосподарок;
- г) володіння активами.

3. Економічна операція — це :

- а) економічний потік, що являє собою взаємодія двох інституційних одиниць;
- б) операції без компенсацій;
- в) операції з компенсацією;
- г) все вищеперечислене.

4. Економічні операції підрозділяються на групи :

- а) операції з продуктами та послугами;
- б) операції з доходами;
- в) операції з фінансовими інструментами;
- г) все вищеперечислене.

5. Трансферти – це:

- а) економічний потік, що являє собою взаємодія двох інституційних одиниць;
- б) операції без компенсацій;
- в) операції з компенсацією;
- г) односторонній рух грошей.

6. Сектор “Фінансові корпорації” включає наступні елементи:

- а) центральний (національний) банк та комерційні банки;
- б) страхові компанії;
- в) недержавні пенсійні фонди;
- г) все вищеперечислене.

7. Обсяг випуску фінансового посередництва визначається:

- а) як різниця відсотків, отриманих та виплачених за надання фінансових ресурсів;
- б) як сума відсотків, отриманих за надання фінансових ресурсів;
- в) як сума відсотків, виплачених за розміщення фінансових ресурсів;

г) як сума доходів від власності.

Тема 2. Статистика Державного бюджету

1. Суть, завдання та принципи використання статистики бюджетної системи.

Визначення бюджетної системи. Об'єкт статистичного вивчення бюджетної системи. Завдання та принципи використання статистики бюджетної системи.

2. Інформаційне забезпечення статистики державного бюджету.

Інформаційне забезпечення статистики державного бюджету:

- проект закону про Державний бюджет;
- закон про Державний бюджет України на відповідний період з додатками;

- інформація про виконання Державного бюджету України за підсумками кварталу та року;

- інформація про показники виконання зведеного бюджету України;

- інша інформація про виконання Державного бюджету України.

3. Показники бюджетної статистики.

Показники бюджетної статистики:

- загальна сума доходів і видатків;
- граничний розмір дефіциту (профіциту) Державного бюджету України у відсотках до прогнозного річного обсягу валового внутрішнього продукту;

- частки прогнозного рівня обсягу ВВП, що перерозподіляється через зведений бюджет України;

- граничного обсягу державного боргу та його структури;

- доходи бюджету за бюджетною класифікацією;

- розмір оборотної касової готівки;

- питома вага обсягу між бюджетних трансфертів у видатках Державного бюджету України та коефіцієнт вирівнювання для місцевих бюджетів;

- питома вага капітальних вкладень у видатках Державного бюджету України та пріоритетних напрямків їх використання;

- встановлення розміру мінімальної заробітної плати та рівня

забезпечення прожиткового мінімуму на плановий бюджетний період.

4. Статистичні методи аналізу структури державного бюджету.

Для аналізу ступеню виконання державного бюджету:

- в.в. планового завдання;
- в.в. структури.

Для вивчення динаміки доходів та витрат бюджету розраховують: абсолютний приріст, темп росту та приросту, абсолютне значення 1% приросту, середньорічний абсолютний приріст, середні темпи росту та приросту.

Для порівняння динаміки структурних зрушень у цілому розраховують показники: лінійний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень, квадратичний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень, квадратичний коефіцієнт відносних структурних зрушень

5. Статистика бюджетних доходів та видатків.

Фактори, які впливають на рівень доходів державного бюджету:

- обсяг ВВП;
- обсяг використаного національного доходу;
- обсяг податкових та неподаткових надходжень до державного

бюджету.

Статистичне вивчення видатків здійснюється за напрямками: витрати на соціально-культурні заходи, науку, охорону здоров'я і фізичну культуру, національну оборону та правоохоронну діяльність, державне управління, розвиток економіки, охорону навколишнього природного середовища та ліквідацію наслідків стихійного лиха.

6. Статистичний аналіз бюджетного дефіциту та державного боргу.

Для аналізу бюджетного дефіциту можна застосувати наступну класифікацію його видів:

- за формою прояву: відкритий, прихований, квазіфіскальний;
- за причинами виникнення: вимушений, свідомий;
- за напрямом державного фінансування: активний, пасивний;
- за критерієм визначення складових частин бюджетного дефіциту: фактичний, структурний, циклічний;
- за терміном дії: тимчасовий, стійкий;
- за зв'язком із державним боргом: первинний, операційний.

7. Статистичне прогнозування показників бюджету.

Прогнозування показників бюджету за допомогою методу найменших квадратів. Вибір типу моделі, яка визначається статистичними властивостями об'єкта моделювання та метою прогнозування, в даному випадку пряmolінійна залежність. розв'язок систему рівнянь за допомогою методу простого експоненційного згладжування.

Питання для самостійного вивчення

1. Складові бюджетної системи України.
  2. Сутність державного бюджету?
  3. З яких основних статей складається дохідна частина державного бюджету?
  4. Що таке трансферти? Їх види.
  5. З яких частин складається видаткова частина державного бюджету?
  6. Що ви розумієте під поточними видатками?
  7. У чому різниця між поточними і капітальними видатками?
  8. Охарактеризуйте дефіцит та профіцит бюджету.
  9. У чому різниця між класифікацією системи статистики державних фінансів і класифікацією системи національних рахунків?
  10. Методи прогнозування дохідної частини бюджету.
- Література: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8.

Навчальні завдання

Задача 1

За даними таблиці розрахувати індекси доходу державного бюджету на душу населення по областях України змінного та фіксованого складу і структурних зрушень. Зробіть висновки.

Області	Доходи державного бюджету, тис.грн.		Кількість населення, зайнятого в усіх сферах економіки, тис.осіб	
	базовий рік	звітний рік	базовий рік	звітний рік
А	261000	374349,0	2427,9	2310,8
Б	135780	200831,4	1131,5	1138,5
В	124092	241366,6	1459,9	1411,5

Задача 2

За даними про загальну суму доходів бюджету, млрд.грн.:

- а) проаналізувати структуру бюджетних надходжень;
- б) оцінити ступінь виконання плану по доходній частині бюджету;
- в) встановити основні джерела формування доходної частини бюджету.

Доходи	Звітний рік	
	заплановано	фактично виконано
1	2	3
Податкові надходження, у т.ч	18,85	20,04
Податок на прибуток підприємств	5,70	5,84
Прибутковий податок з громадян	3,57	3,89
Податки на власність	0,19	0,22
Платежі за використання природних ресурсів	1,49	1,37
Податок на додану вартість	4,46	5,07
акцизний збір	1,29	1,44
Інші податки	2,15	2,21
Неподаткові надходження	32,59	32,66
Доходи від операцій з капіталом	0,06	0,24
Офіційні трансферти	0,04	0,03
Державні цільові фонди	1,41	1,45

Задача 3

Структура доходів Зведеного бюджету за два роки характеризуються даними:

показник	Базисний період	Поточний період
Доходи	100,0	100,0
Податкові надходження	75,56	76,44
неподаткові надходження	8,98	10,35
Доходи від операцій з капіталом	0,20	1,32
Офіційні трансферти	0,01	0,00
Державні цільові фонди	15,25	11,89

Оцініть зміни в структурі доходів зведеного бюджету за допомогою лінійного коефіцієнта структурних зрушень та

квадратичного коефіцієнта абсолютних структурних зрушень.

Задача 4

Дані про фактичні видатки державного бюджету наведено в табл., млрд.грн.

Соціальний захист та соціальне забезпечення населення	7,2
Національна оборона та правоохоронна діяльність	2,6
Соціально-культурна сфера	16,1
Державне управління, судова влада, міжнародна діяльність	3,3
Фінансування науки	0,9
Економічна діяльність держави	11,3
Обслуговування державного боргу	2,8
Витрати на екологію	2,9
Інші витрати	5,3

Визначте загальну суму затверджених видатків бюджету та проаналізувати їх структуру.

Задача 5

За даними таблиці визначити коефіцієнти еластичності для доходів та видатків. Зробіть висновки.

Показник	Млрд. грн.	
	минулий рік	звітний рік
ВВП	130,4	173,0
Доходи	43,8	63,0
Видатки	45,5	61,0

Задача 6

Динаміка основних показників державного бюджету України характеризується даними, млрд.грн.:

Показник	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік
Доходи бюджету	28,92	32,87	49,12	63,0
Видатки бюджету	31,20	34,82	48,45	61,0
ВВП	924,8	103,8	127,2	172,9

Визначте: питому вагу бюджетних ресурсів і видатків у ВВП, %; бюджетний дефіцит (профіцит) у % до ВВП; бюджетний дефіцит (профіцит) у % доходів бюджету. Зробіть висновки.

Задача 7

Відомі такі дані про виконання Державного бюджету України по видатках у розрізі економічної класифікації за звітний рік (млрд. грн.):

	Звітний рік	
	План	Виконано
1	2	3
Поточні видатки	89,2	88,3
Оплата праці працівників бюджетних установ	15,3	15,3
Нарахування на заробітну плату	3,0	2,9
Придбання предметів і матеріалів	3,7	3,5
Видатки на відрядження	0,4	0,4
Матеріали, інвентар, будівництво, капітальний ремонт	0,9	1,1
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	1,2	1,1
Дослідження і розробки, видатки регіонального значення	6,8	6,6
Виплата процентів (доходу) за зобов'язаннями	3,1	3,0
Субсидії і поточні трансферти	54,8	54,3
Капітальні видатки	4,9	4,6
Придбання основного капіталу	2,7	2,5
Створення державних запасів і резервів	0,0	0,0
Придбання землі і нематеріальних активів	0,0	0,0
Капітальні трансферти	2,2	2,1
Всього видатків	94,2	93,0

Проаналізувати план виконання Державного бюджету по видатках за допомогою відносних величин виконання плану.

Задача 8

Охарактеризуйте Державний бюджет України з точки зору співвідношення доходів і видатків. Визначте співвідношення бюджетного дефіциту (бюджетного профіциту) та видатків (доходів) Державного бюджету. Проаналізуйте динаміку бюджетного дефіциту (бюджетного профіциту). Зробіть висновки:

Показник , млрд..грн.	Роки						
	1	2	3	4	5	6	7
Доходи (з урахуванням міжбюджетних трансфертів)	106, 7	127, 5	157,3	231, 9	245, 3	255,0	300,3
Видатки	117,4	140 ,2	174 ,6	253, 2	274,2	307, 7	338,7

Тести

1. Державний бюджет - це :

- план утворення і використання фінансових ресурсів для забезпечення функцій, що здійснюються органами державної влади;
- план утворення доходів державного бюджету;
- формування структури суспільного виробництва;
- сукупність грошових розрахунків, які застосовуються у взаємовідносинах держави, підприємств, установ і населення протягом року.

2. Бюджет - бруто відрізняється від бюджету - нетто на:

- величину сальдо зустрічних платежів, що мають місце в бюджетній системі країни;
- величину внутрішнього обороту грошових коштів;
- величину чистого скорочення державних касових залишків;
- величину коштів державного бюджету, спрямованих в місцеві бюджети.

3. Відносний рівень дефіциту державного бюджету обчислюється як відношення абсолютного рівня дефіциту до:

- суми всіх видатків;
- суми всіх надходжень;
- валового внутрішнього продукту;
- національного доходу.

4. Найбільша частка податкових надходжень припадає на:

- ПДВ;
- акцизний збір;
- плату за землю;
- комунальні платежі.

5. З метою характеристики масштабів перерозподільних процесів у країні за допомогою державного втручання, розраховують:

- а) відношення доходів до державного боргу;
- б) різницю між ВВП і доходами державного бюджету;
- в) відношення доходів державного бюджету до рівня національного доходу;
- г) відношення доходів державного бюджету до рівня ВВП.

6. В результаті бюджетної класифікації встановлюється:

- а) подібність між операціями державного управління;
- б) масштаб операцій державного управління;
- в) ступінь впливу операцій державного управління на фінансові активи держави;
- г) час реєстрації операцій державного управління.

7. Показники виконання плану характеризують:

- а) ступінь використання бюджету в його прибутковій і видатковій частинах згідно з основними підрозділами бюджетної класифікації;
- б) ступінь збільшення зобов'язань закладів державного управління перед власниками боргових зобов'язань держави;
- в) відношення фактично досягнутих показників до показників минулого періоду;
- г) перегрупування доходів і витрат державного бюджету за попередні роки відповідно до діючої в даний момент класифікації

Тема 3. Статистичне вивчення платіжного балансу

1. Предмет і завдання статистики платіжного балансу. Сутність зовнішньоекономічної діяльності. Завдання, предмет платіжного балансу.

2. Принципи складання та інформаційна база платіжного балансу.

Принципи складання платіжного балансу, зокрема принцип „подвійного рахунку”. Правила відображення операцій в платіжному балансі. Джерела даних для формування платіжного балансу, форми фінансової та статистичної звітності.

3. Структура платіжного балансу.

Структура платіжного балансу та характеристика його складових. Розгляд рівняння сальдо платіжного балансу.

4. Міжнародна інвестиційна позиція.

Визначення міжнародної інвестиційної позиції (МІП) країни. Характеристика показників МІП.

5. Статистичний аналіз платіжного балансу.

Розрахунок аналітичних співвідношень на основі даних платіжного балансу з метою аналізу тенденцій його розвитку та виявлення основних макроекономічних проблем. прогнозування платіжного балансу України.

6. Статистика обмінних курсів. Визначення обмінного курсу, його сутність. Способи котирування.

Питання для самостійного вивчення

1. Поняття платіжного балансу країни.
  2. Основні завдання статистики зовнішньої торгівлі.
  3. Класифікатори обліку експорту-імпорту товарів.
  4. Інформаційна база побудови платіжного балансу.
  5. Резиденти та нерезиденти, інституційна одиниця, економічна територія країни.
  6. Структура платіжного балансу.
  7. Найважливіші інструменти регулювання платіжного балансу.
  8. Поняття обмінного курсу.
  9. Статистична характеристика котирування валюти.
  10. Статистична характеристика валютних ринків.
- Література: 1, 3, 4, 5, 7, 8.

Навчальні завдання

Задача 1

Розрахувати рівень економічного добробуту: реальні наявні доходи населення та реальні доходи на душу населення за наступними даними:

Показники	Базисний рік	Звітний рік
Наявні доходи населення, млн.грн.	72791	86833
Середньорічна чисельність населення, млн.осіб	49,7	49,3
Індекс споживчих цін, разів	1,192	1,258

Задача 2

На основі даних визначте зовнішньоторговельний оборот, сальдо торговельного балансу, коефіцієнт покриття імпорту експортом, експортну, імпорتنу та зовнішньоторговельну квоти. Зробіть висновки:

Роки	Експорт товарів, млн. дол. США	Імпорт товарів, млн. дол. США	Експорт послуг, млн. дол. США	Імпорт послуг, млн. дол. США	ВВП, млн. грн.	Середньорічний курс гривні до долара США, грн. / 100 дол. США
1	2	3	4	5	6	7
1	17 957,1	16 976,8	4 055,3	1 191,6	225 810,0	532,66
2	23 066,8	23 020,1	4 248,0	1 458,0	267 344,0	533,27
3	32 666,1	28 996,8	5 307,9	2 058,6	345 113,0	531,92
4	34 228,4	36 136,3	6 134,7	2 935,0	441 452,0	512,47
5	38 368,0	45 038,6	7 505,5	3 719,4	537 667,0	505,00
6	49 296,1	60 618,0	9 038,9	4 980,6	720 731,0	505,00
7	66 967,3	85 535,3	11 741,3	6 468,0	948 056,0	526,72
8	39 695,7	45 433,1	9 598,3	5 173,5	913 345,0	779,12
9	51 405,2	60 742,2	11 759,4	5 447,7	1 094 607	793,56

Задача 3

На основі даних таблиці про експорт товарів і послуг України визначте основну тенденцію шляхом аналітичного вирівнювання по прямій. Здійсніть екстраполяцію показника на два роки вперед. Зобразіть фактичні, теоретичні та прогнозні дані графічно. Зробіть висновки:

Роки	Значення, млн. дол. США
1	45 873,5
2	58 335,0
3	78 708,6
4	49 294,0
5	63 164,6

Задача 4

На основі даних офіційного курсу долара США, євро та російського рубля визначте: абсолютні показники варіації: розмах варіації, середнє лінійне (арифметичне) відхилення, дисперсію, середнє квадратичне відхилення; відносні показники варіації: коефіцієнт осциляції, лінійний коефіцієнт варіації, квадратичний коефіцієнт варіації. Зробіть висновки:

Місяці	Валюта			
	100 доларів США	100 євро	10 російських рублів	100 швейцарських франків
1	2	3	4	5
1	797,46	1 147,62	2,86	911,54
2	797,33	1 146,75	2,85	947,60
3	797,12	1 137,85	2,86	965,75
4	797,11	1 141,71	2,78	1023,49
5	797,28	1 102,99	2,62	921,63

1	2	3	4	5
6	797,47	1 091,37	2,54	887,91
7	798,39	1 083,93	2,59	881,45
8	798,98	1 054,44	2,54	858,91

Задача 5

На основі даних офіційного курсу долара США до гривні охарактеризуйте сезонність його коливань. Оформіть результати розрахунків, використовуючи графічний метод. Зробіть висновки:

Місяці	Роки		
	1	2	3
1	2	3	4
Січень	770,00	799,70	794,97
Лютий	770,00	800,03	794,08
Березень	770,00	796,71	794,40
Квітень	770,00	792,57	796,50
Травень	765,30	792,57	797,46
Червень	761,58	791,57	797,33
Липень	764,81	790,16	797,12
Серпень	780,66	789,03	797,11
Вересень	799,90	791,03	797,28
Жовтень	800,02	791,05	797,47

1	2	3	4
Листопад	799,44	792,78	798,39
Грудень	797,78	795,57	798,98

Задача 6

Визначте для динамічного ряду показника соціально-економічного розвитку України розрахувати:

- показники інтенсивності зміни рівнів динамічного ряду: абсолютний приріст; темп зростання; темп приросту; абсолютне значення 1 % приросту;

- середні показники часового ряду: середній рівень ряду; середній абсолютний приріст; середній темп зростання; середній приріст.

Оформіть результати розрахунків, використовуючи табличний метод. Зробіть висновки.

Роки	Обсяг роздрібного товарообороту підприємств, млн. грн.	Експорт товарів і послуг, млн. дол. США	Імпорт товарів і послуг, млн. дол. США
1	129 952	38 368,0	45 038,6
2	175 123	49 296,1	60 618,0
3	243 898	66 967,3	85 535,3
4	229 855	39 695,7	45 433,1
5	274 600	51 405,2	60 742,2

Задача 7

Визначте для динамічного ряду показника соціально-економічного розвитку України розрахувати:

- показники інтенсивності зміни рівнів динамічного ряду: абсолютний приріст; темп зростання; темп приросту; абсолютне

значення 1 % приросту;

- середні показники часового ряду: середній рівень ряду; середній абсолютний приріст; середній темп зростання; середній приріст.

Оформіть результати розрахунків, використовуючи табличний метод. Зробіть висновки.

Роки	Інвестиції в основний капітал (капітальні вкладення), млн. грн.	Доходи населення, млн. грн.
1	2	3
1	125 253	472 061
1	2	3
2	188 486	614 984
3	233 081	856 633
4	151 777	897 669
5	150 667	1 101 015

Тести

1. Платіжний баланс дає докладну характеристику:

- зовнішньоекономічному стану країни на макрорівні
- зовнішній торгівлі товарами
- зовнішній торгівлі послугами
- експорту товарів та послуг

2. Платіжний баланс визначається як статистичний звіт, у якому в систематизованому вигляді наведені сумарні дані про зовнішньоекономічні операції:

- нерезидентів з резидентами інших країн за певний період;
- резидентів даної країни з резидентами інших країн (нерезидентами) за певний період;
- резидентів даної країни на певний момент часу;

г) резидентів інших країн (нерезидентів) на певний момент часу.

3. Рахунок поточних операцій платіжного балансу включає:

- а) імпорт товарів та послуг, доходи від імпорту, трансферти;
- б) баланс товарів та послуг, доходи, трансферти;
- в) експорт товарів та послуг, доходи від експорту, трансферти;
- г) імпорт/експорт товарів та послуг, трансферти.

4. Рахунок операцій з капіталом і фінансовими інструментами включає:

- а) рахунок операцій з капіталом, фінансовий рахунок;
- б) рахунок операцій з капіталом і резервні активи;
- в) фінансовий рахунок і капітальні вкладення;
- г) рахунок операцій з капіталом і фінансові зобов'язання резидентів щодо нерезидентів;

5. Операції, що характеризують рух цінностей з країни, за які в подальшому її резиденти отримують виплати в іноземній валюті фіксують за:

- а) кредитом;
- б) дбетом;
- в) ресурсами;
- г) використанням.

6. Операції надходження вартостей в країну, за які її резиденти повинні витратити іноземну валюту фіксують за:

- а) кредитом;
- б) дбетом;
- в) ресурсами;
- г) використанням.

7. За правилами відображення операцій в платіжному балансі загальна сума дебетових операцій повинна дорівнювати:

- а) чистій (інвестиційній) позиції країни по міжнародних інвестиціях;
- б) загальній сумі кредитових операцій;
- в) сальдо статті доходів рахунку поточних операцій платіжного балансу країни;
- г) середній величині запасів монетарного золота і валюти, які знаходяться під контролем НБУ.

Тема 4. Статистичне вивчення інфляції.

1. Сутність, причини виникнення та види інфляції.

Основні інфляційні причини зростання цін. Фактори інфляції в Україні. Класифікація видів інфляціями за критеріями: за формами прояву; за темпами знецінення грошей; за чинниками, що зумовлюють інфляційні процеси.

2. Інформаційна база дослідження інфляції.

Джерела інформаційної бази для аналізу інфляції: метод вибіркового спостереження для реєстрації цін на товари і послуги; результати обстеження життя домогосподарств щодо витрат на придбання споживчих товарів та оплату послуг для вивчення структури споживчих витрат; форми державної статистичної звітності.

3. Методи оцінки рівня і динаміка інфляції.

Показники, які характеризують рівень інфляції: індекс споживчих цін; дефлятор валового внутрішнього продукту; індекс цін на засоби виробництва.

Питання для самостійного вивчення

1. Дайте визначення інфляції. Як проявляються її наслідки?

2. Які види інфляції розрізняють? Аргументуйте необхідність статистичного вивчення інфляційних процесів.

3. Охарактеризуйте основні завдання статистичного вивчення цін. За допомогою яких середніх визначається середня ціна товару або послуги?

4. Дайте визначення індексу цін. Назвіть основні види індексів цін. Охарактеризуйте їх.

5. Охарактеризуйте порядок обчислення індексу споживчих цін та індексу цін виробників. Інтерпретуйте їх аналітичну сутність.

6. Яким чином обчислюється індекс купівельної спроможності грошової одиниці і дефлятор ВВП? Інтерпретуйте їх аналітичну сутність.

7. Яким чином обчислюється індекс вартості життя. Інтерпретуйте його аналітичну сутність.

8. Які показники інфляції обраховуються на основі співвідношення між товарною і грошовою масами?

Література: 1, 3, 4, 5, 7, 8.

Навчальні завдання

Задача 1

Маємо такі дані: млрд. грн.

Показник	Рік	
	базисний	звітний
Сума наявних грошей в обігу	375	580
Валовий національний продукт	300	400

Обчислити індекс інфляції. Визначити абсолютний та відносний рівень інфляції за кожний рік.

Задача 2

У таблиці подано розрахунок ІСЦ на основі субіндексів цін товарних груп (грудень поточного року до грудня минулого року, %). Визначити зведений індекс споживчих цін.

Товарна група	Субіндекс цін	Частка товарної групи, грудень минулого року
Продовольчі товари	1,28	0,64
Непродовольчі товари	1,09	0,14
Послуги	1,31	0,22
ІСЦ	1,26	1,0

Задача 3

Рівень інфляції в країнах ЄС у минулому році становив: 1,5; 2,2; 1,9; 9,7; 4,8; 1,7; 2,6; 5,2; 2,1; 2,1; 2,4; 4,3; 1,2; 2,9; 2,8%. За умовами Маастрихтської угоди стандартне відхилення рівня інфляції від її середнього значення по 15 країнах не повинне перевищувати 3. Чи виконали країни цю угоду?

Задача 4

На основі даних про ринки міста та реалізацію товару на них протягом дня (див.табл.) визначте середню ціну товару, якщо є дані про: ціну товару (графа 1); ціну товару та обсяги продажу у натуральному вираженні (графи 1, 2); ціну товару та обсяги продажу у вартісному вираженні (графи 1, 3); ціну товару та кількість населення, яке проживає на території, що обслуговується ринками (графи 1, 4); ціну товару та кількість домогосподарств території, що обслуговується ринками (графи 1, 5). Порівняйте результати отриманих розрахунків, обґрунтуйте їх точність. Зробіть висновки.

Ринок	Ціна за 1 т, тис. грн.	Обсяг реалізації, тис. грн.	Виручка від реалізації, тис. грн.	Кількість населення, яке проживає на території, що обслуговується ринками, тис. осіб	Кількість домогосподарств території, що обслуговується ринками, тис.
A	1	2	3	4	5
I	4,80	10,8	51,84	126,6	44,3
II	4,60	13,7	63,02	98,9	32,9
III	4,50	9,6	43,20	135,4	51,6

Задача 5

На основі даних про реалізацію товарів визначте середню ціну, проаналізуйте її динаміку, визначте вплив на неї зміни індивідуальних цін на товари та структури продажів. Зробіть висновки.

Товар	Період			
	I квартал		II квартал	
	ціна за одиницю, грн.	обсяг реалізації, тис. од.	ціна за одиницю, грн.	обсяг реалізації, тис. од.
Товар А	50	400	100	200
Товар Б	60	300	90	600
Товар В	70	500	80	700

Задача 6

На основі даних про роздрібні ціни на молоко в Україні (грн./л) визначте:

- показники інтенсивності зміни рівнів часового ряду: абсолютний приріст, темп зростання, темп приросту, абсолютне значення 1 % приросту;

- середні показники часового ряду: середній рівень ряду, середній абсолютний приріст, середній темп зростання, середній приріст. Зробіть висновки.

Ро- ки	Місяці											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	3,9	4,0	4,0	4,1	4,1	4,1	4,0	4,0	3,9	4,0	4,0	4,1
2	4,5	5,3	5,7	5,8	5,7	5,5	5,4	5,4	5,5	5,7	5,7	5,8

Задача 7

На основі даних про продаж різних товарів (табл. 6.4) обчисліть агрегатні індекси цін за методиками Ласпейреса, Пааше. Визначте втрати населення від зростання цін на товари та послуги. Зробіть висновки.

Товар	Період			
	базисний		звітний	
	ціна за одиночку, грн.	обсяг реалізації, тис. од.	ціна за одиночку, грн.	обсяг реалізації, тис.
Товар А, кг	24	8,4	28	8,0
Товар Б, л	12	16,2	14	14,8
Товар В, шт.	124	2,8	138	2,6

Тести

1. Індекс структурних зрушень в реалізації товару характеризує:

- а) зміну середньої ціни; б) середню зміну цін;
- в) зміну товарообороту внаслідок зміни ціни товару;
- г) зміну кількості реалізованих товарів.

2. Індекс цін може бути використаний для того, щоб:

- а) оцінити різницю між: структурою виробництва в даному та попередньому роках;
- б) оцінити різницю в ринковій вартості "товарного кошика" за два періоди;
- в) оцінити різницю між: рівнями цін двох країн;
- г) розрахувати реальний ВВП.

3 Індекс споживчих цін на товари та послуги обчислюють:

- а) за формулою Ласпейреса на підставі базової частки витрат домогосподарств на товари (послуги) умовного споживчого кошика;
- б) за формулою Пааше на підставі базової частки витрат домогосподарств на товари (послуги) умовного споживчого кошика;
- в) за формулою Ласпейреса на підставі базової частки витрат домогосподарств на товари (послуги) інфляційного попиту;
- г) за формулою Пааше на підставі базової частки витрат домогосподарств на товари (послуги) інфляційного попиту.

4. Індекс цін змінного складу характеризує:

- а) зміну середньої ціни товару;
- б) середню зміну цін товару;
- в) зміну товарообороту внаслідок зміни ціни товару;
- г) зміну кількості реалізованих товарів.

5. Індекс середньої ціни (змінного складу) характеризує:

- а) динаміку середньої ціни товару, що склалася під впливом динаміки самих цін в середньому;
- б) динаміку середньої ціни товару, що склалася під впливом змін структури реалізації товару;
- в) динаміку середньої ціни товару, що склалася під впливом динаміки самих цін в середньому та змін структури реалізації товару;
- г) динаміку ціни товару, що склалася під впливом двох чинників одночасно - динаміки попиту та змін законодавчої бази.

6. Дефлятор ВВП визначається:

- а) відношенням номінального ВВП до реального;

- б) відношенням реального ВВП до номінального;
- в) відношенням номінального ВВП до норми інфляції;
- г) відношенням реального ВВП до норм інфляції.

7. Загальний індекс цін становить 183 %. Це означає, що:

- а) ціни виросли на 183%;
- б) ціни виросли у 0,83 рази;
- в) ціни виросли у 1,83 рази;
- г) ціни виросли у 18,3 рази.

Тема 5. Статистика грошового обігу

1. Суть грошового обороту та завдання статистики.

Сутність грошового обороту. Суб'єкти грошового обігу. Об'єкти статистики грошового обігу. Мета, предмет та завдання статистики грошового обігу.

2. Система показників статистики грошей та грошового обігу.

Система показників статистики грошей та грошового обігу містить блоки:

- блок макроекономічних показників;
- блок видів грошей;
- блок показників грошової маси.

Їх характеристика.

3. Статистичний аналіз грошового мультиплікатора та швидкості обороту грошей.

Характеристика макроекономічних показників як грошова база, банківські резерви, грошово-кредитний мультиплікатор. Швидкість обороту грошей. Кількість оборотів грошової одиниці. Аналіз купюрної будови наявної грошової маси.

Питання для самостійного вивчення

1. Суть та значення грошей.
2. Поняття значення грошового обігу.
3. Поняття маси грошей.
4. Характеристика грошової бази.
5. Зміст та склад грошових агрегатів.
6. Готівковий та безготівковий грошовий обіг.
7. Показники купюрного складу грошової маси.

8. Завдання управління грошовим обігом.

9. Прогнозування грошової маси.

Література: 1, 3, 4, 5, 7, 8.

Навчальні завдання

Задача 1

За звітний рік касові залишки підприємств становлять 5 млн.грн., поточна обігова каса населення становить 9,72 млн.грн., готівкові грошові заощадження – 0,78 млн.грн.

1. Визначте кількість грошей, необхідну для обігу.
2. Обчислити проценти (частку):
  - а) касових залишків підприємств;
  - б) поточної обігової каси населення;
  - в) готівкових грошових заощаджень.

Задача 2

За звітний рік грошові доходи населення – 200 млн.грн., безготівкові платежі – 25 млн.грн. Швидкість обороту грошей дорівнює 20 дням. Процентне відношення готівкових заощаджень до поточної обігової каси населення відповідає 8%.

1. Визначте число оборотів грошової маси за звітний рік.
2. Обчисліть поточну обігову касу населення.
3. Розрахуйте готівкові грошові заощадження.

Задача 3

Маємо дані по двох районах за перший квартал звітного року:

тис.грн.

Район	Сума касових надходжень (О)	Середня грошова маса в обігу ($\bar{З}$)
А	36000	6000
Б	20000	4000
Разом	56000	10000

1. Визначити число оборотів грошової маси для кожного району й для двох районів разом.
2. Обчисліть середню тривалість одного обороту грошової маси (в днях) для кожного району й для двох районів разом.

Задача 4

Складові грошової маси становили, на кінець року, млрд.грн.:

Показник	Базисний	Поточний
Готівка	9,5	12,7
Кошти до запитання в національній валюті	4,5	7,9
Строкові депозити в національній валюті	7,6	10,6
Трастові вклади в національній валюті та цінні папери комерційних банків	0,35	0,69
ВВП у поточних цінах	127	173

Визначте:

- а) грошові агрегати M_0 , M_1 , M_2 , M_3 ;
- б) структуру грошової маси;
- в) рівень монетизації економіки.

Задача 5

НБУ приймає рішення збільшити грошову масу на 4% протягом року на тлі прогнозованого зростання реального ВВП цього року також на 4%. У результаті курс національної валюти:

- а) не зміниться;
- б) зросте;
- в) впаде;
- г) відбудеться гіперреакція.

Задача 6

На основі даних таблиці проаналізуйте склад і структуру грошового агрегату M_3 . Зробіть висновки.

Показник	Місяць	
	жовтень	листопад
1	2	3
Готівкові кошти в обігу поза депозитними корпораціями (M_0)	188,4	184,2
Переказні депозити в національній валюті ($M_1 - M_0$):	115,9	110,6
інші фінансові корпорації	4,5	4,2

1	2	3
нефінансові корпорації	59,8	56,0
домашні господарства ¹	51,6	50,4
Переказні депозити в іноземній валюті та інші депозити ($M_2 - M_1$):	358,7	355,5
інші фінансові корпорації	16,8	16,2
нефінансові корпорації	83,7	80,2
домашні господарства ¹	258,2	259,1
Цінні папери, крім акцій ($M_3 - M_2$)	3,4	3,2

Задача 7

На основі даних таблиці про купюрний склад готівкової грошової маси країни обчисліть середній розмір купюри. Зробіть висновки.

Номинал купюри	Кількість купюр, млн. шт.	
	базисний період	звітний період
1	1 598	4 230
2	1 120	2 107
5	1 340	3 201
10	2 645	2 640
20	1 652	1 720
50	851	780
100	340	367
200	28	24
500	11	14

Задача 8

На основі величин грошових агрегатів України розрахуйте коефіцієнти випередження. Зробіть висновки.

Роки	Грошові агрегати, млн. грн.			
	M_0	M_1	M_2	M_3
1	60 231	98 573	193 145	194 071
2	74 984	123 276	259 413	261 063
3	111 119	181 665	391 273	396 156
4	154 759	225 127	512 527	515 727
5	157 029	233 748	484 772	487 298
6	182 990	289 894	596 841	597 872

Тести

1. Під обсягом грошового обігу розуміють:

- а) середню величину із залишків грошей на рахунках;
- б) сукупність грошових операцій, за допомогою яких здійснюється рух грошей;
- в) потік грошової маси;
- г) суму операцій з надходження грошей за певний період.

2. Показник реальної грошової маси характеризує:

- а) кількість грошей, необхідних для забезпечення реального рівня виробництва ;
- б) інфляцію;
- в) залежність реального виробництва від величини грошової маси в довгостроковому періоді;
- г) ріст ВВП.

3. Гроші – це:

- а) готівка та безготівкові гроші (депозити);
- б) цінні папери;
- в) світові гроші (міжнародні ліквідні активи);
- г) все вищеперечислене.

4. Швидкість обігу грошей характеризує:

- а) середні залишки грошей за період;
- б) скільки в середньому за рік оборотів здійснила грошова маса;

в) кількість оборотів, що їх робить грошовий агрегат;

г) тривалість обороту, що їх робить грошовий агрегат

5. Індекс купівельної спроможності грошової одиниці є:

а) прямо пропорційна величина до індексу цін та тарифів;

б) обернена величина до індексу цін та тарифів;

в) не залежить від індексу цін ;

г) не залежить від індексу тарифів.

6. Норма обов'язкових резервів це:

а) частка (норма у відсотках) банківських депозитів, яка має зберігатися у формі касової готівки комерційних банків та їх депозитів у центральному банку (НБУ);

б) частка (норма у відсотках) готівки, яка зберігається в банку і забезпечує нормативний рівень ліквідності.

в) частка касової готівки НБУ у комерційних банках;

г) частка касової готівки та депозитів НБУ у комерційних банках.

7. Під купюрним складом грошової маси розуміють:

а) кількість купюр, випущених в обіг;

б) вартість купюр, випущених в обіг;

в) питому вагу грошових знаків різної вартості в загальній масі грошей, що обертаються;

г) середню купюрність.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. СТАТИСТИКА ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

Тема 6. Статистика банківської діяльності

1. Предмет і завдання банківської статистики.

Необхідність вивчення банківської статистики. Предмет та завдання банківської статистики.

2. Інформаційне забезпечення банківської статистики.

Форми звітності банків: щоденна, щомісячна, квартальна, річна. Їх характеристика.

3. Система показників банківської статистики.

Система показників банківської статистики:

- перший блок: вихідні показники, які містяться в статистичних

джерелах і характеризують основні фактори рівня розвитку банківської системи регіону або країни в цілому;

- другий блок: базисні індекси отримані на основі вихідних показників;

- третій блок: індекс порівняльної привабливості умов банківської діяльності;

- четвертий блок: питомі показники розвитку банківської системи.

4. Статистичний аналіз кредитних операцій.

Класифікація кредитів. Абсолютні, відносні та середні показники банківської статистики. Кредитні операції, кредитний ризик та його характеристика. Статистичний аналіз фінансового стану позичальника.

5. Статистичний аналіз безготівкових розрахунків.

Шляхи здійснення безготівкових розрахунків: надходження грошових коштів на рахунок, витрачання коштів з рахунку. Система показників, які характеризують безготівкові розрахунки.

6. Статистичний аналіз економічної ефективності банківської діяльності.

Визначення економічної ефективності банківської діяльності. Напрями аналізу економічної ефективності банківської діяльності.

Питання для самостійного вивчення

1. Які причини гальмують нині розвиток банківського сектору.
2. Функції комерційних банків.
3. Основні показники діяльності банків.
4. Узагальнюючі показники діяльності банків.
5. Дайте характеристику індексному методу аналізу динаміки середнього розміру вкладу.
6. Визначення економічної ефективності банківської діяльності.
7. Напрями аналізу економічної ефективності банківської діяльності.

Література: 1, 3, 4, 5, 7, 8.

Навчальні завдання

Задача 1

Залишки простроченої заборгованості банку за позиками становили, тис.грн.: на 01.01-428,0; на 01.02-493,4; на 01.03- 687,2; на 01.04-354,1; на 01.05-674,5.

Загальна заборгованість за позиною (включаючи прострочену) на ті ж дати становила відповідно, тис.грн.: 5830; 6089,7; 7110,4; 8534,0; 8496,

Визначте за 1 квартал:

- середній залишок простроченої заборгованості банку;
- середній залишок заборгованості за всіма позиками;
- частку простроченої заборгованості в загальній сумі заборгованості за всіма позиками за квартал;
- середню тривалість простроченої заборгованості, у днях, якщо відомо, що сума погашеної простроченої заборгованості за позиками за квартал звітного року становила 3246 тис.грн.

Задача 2

Маємо такі дані про розподіл вкладів:

Групи вкладів за розміром, грн.	Кількість особових розрахунків	Сума вкладів, грн..	Групи вкладів за розміром, грн.	Кількість особових розрахунків	Сума вкладів, грн..
до 200	70	157500	1001-2000	300	742500
201-500	170	382500	2001-5000	210	405000
501-1000	190	427500	Понад 5000	60	135000

1. Обчисліть медіанний розмір вкладу.
2. Розрахуйте нижню і верхню квартилі розміру вкладу.

Задача 3

За даними відділення банку залишки вкладів населення у звітному році становили, тис.грн: на 01.01.-120; на 01.02-150; на 01.03-165; на 01.04 – 175; на 01.05-185; на 01.06-195; на 01.07-175; на 01.08-165; на 01.09-150; на 01.10-170; на 01.11-180; на 01.12- 190; на 01. січня наступного року – 135. Визначте середньорічні залишки вкладів.

Задача 4

За даними про середній залишок кредиту та число оборотів визначте індекси: обороту кредиту з погашення, числа оборотів, середніх залишків кредиту. Покажіть взаємозв'язок зазначених індексів.

Галузь економіки	Середній залишок кредиту, тис.грн.		Число оборотів кредиту	
	базисний	поточний	базисний	поточний
А	230	250	9	10
Б	120	160	6	8

Задача 5

Використовуючи дані про кредитування банками України проаналізувати динаміку обсягу залишків заборгованості.

Банки	Залишки заборгованості на кінець року, млн.грн.	
	попередній	звітний
Національний	3144	3569
Комерційні	3029	4103
Разом	6173	7672

Задача 6

Проаналізуйте структуру активів банків України та оцініть їх структурні зрушення. Зробіть висновки.

Показник	Роки		
	1	2	3
Грошові кошти та їх еквіваленти	102 692	131 666	141 608
Торгові цінні папери	2 792	7 624	11 688
Кошти в інших банках	34 733	36 423	52 134
Кредити та заборгованість клієнтів	619 109	610 910	666 101
Цінні папери в портфелі банку на продаж	25 956	60 160	63 990

Показник	Роки		
	1	2	3
Основні засоби та нематеріальні активи	37 445	39 554	39 402
Інші фінансові активи	26 985	20 317	40 841
Інші активи	23 738	35 430	38 508

Задача 7

Банк надає позику в сумі 400 тис.грн. на 3 роки під просту процентну ставку 7 % в рік.

1. Визначте суму нарахованих процентів
  2. Обчисліть кінцеву суму боргу
- Зробіть висновки.

Задача 8

Проаналізуйте якісний склад персоналу Національного банку України та зміни в ньому. Зробіть висновки.

Показник	Рік					
	1 2006			2		
	усього	чоловіки	жінки	усього	чоловіки	жінки
Облікова кількість	6 265	2 417	3 848	5 980	2 322	3 658
Керівники, з них:	1 695	809	886	1 672	829	843
1 категорія	5	5	0	5	5	0
2 категорія	111	76	35	112	81	31
3 категорія	491	204	287	556	224	332

Показник	Рік					
	1 2006			2		
	усього	чоловіки	жінки	усього	чоловіки	жінки
4 категорія	1 075	511	564	981	501	480
5 категорія	13	13	0	18	18	0
Професіонали, фахівці, службовці, з них:	4 570	1 608	2 962	4 308	1 493	2 815
2 категорія	7	5	2	5	3	2
3 категорія	389	119	270	467	131	336
4 категорія	383	118	265	431	129	302
5 категорія	3 791	1 366	2 425	3 405	1 230	2 175

Тести

1. Принципами кредитування є:

- а) поворотність та строковість;
- б) забезпечення позик;
- в) цільове використання та платність (компенсаційність);
- г) все вищеперечислене.

2. Банківський кредит надається:

- а) банками в грошовій формі підприємствам;
- б) банками в грошовій формі підприємствам і населенню;
- в) банками в грошовій формі підприємствам, населенню і державі;
- г) банками в товарній формі підприємствам, населенню і державі.

3. Тривалість використання короткострокового кредиту характеризує:

- а) середнє число днїв користування кредитом;
- б) число оборотів, здійснених короткостроковим кредитом;
- в) загальне число днїв користування кредитом;
- г) кількість днїв у періоді.

4. Які показники застосовуються в статистиці для аналізу ефективності використання коштів:

- а) коефіцієнт співвідношення обороту позички з видачі і погашення;
- б) кількість оборотів кредиту і тривалість користування короткостроковим кредитом;
- в) обороти кредиту з видачі і погашення;
- г) коефіцієнт співвідношення результату економічної діяльності з витратами або розміром кредиту.

5. Які фактори впливають прямо пропорційно на сукупна обіговість обігових коштів:

- а) розмір валового внутрішнього продукту на грошову одиницю наданих короткострокових позичок;
- б) число оборотів короткострокових позичок, обчислених за даними обороту з видачі;
- в) частка короткострокових позичок у загальній величині обігових коштів;
- г) всі вищезгадані фактори.

6. Комерційний кредит – це надання кредиту одним господарюючим суб'єктом іншому у:

- а) товарній формі;
- б) грошовій формі;
- в) у формі векселя;
- г) у формі боргового зобов'язання.

7. Державний кредит використовується:

- а) для покриття частки державних видатків;
- б) для регулювання економіки;
- в) для покриття частки державних видатків та для регулювання економіки
- г) всі вищезгадані фактори.

Тема 7. Статистика страхової діяльності

1. Суть страхування та задачі статистики.

Сутність страхування. Предмет статистики страхування. Форми страхування: добровільне та обов'язкове. Терміни, які застосовуються в статистиці страхової діяльності.

2. Статистичні показники діяльності страхових компаній.

Характеристика абсолютних, відносних та середніх статистичних показників майнового страхування.

3. Статистична оцінка фінансової стійкості страхової компанії.

Визначення фінансової стійкості. алгоритм розрахунку коефіцієнта фінансової стійкості.

4. Розрахунок тарифних ставок.

Основні завдання актуарних розрахунків. Тарифна ставка. Методи розрахунку тарифної ставки.

5. Статистична оцінка рейтингу надійності страхової компанії.

Сутність рейтингу надійності страхової компанії. Методика розрахунку основних показників діяльності СК. Рейтингова шкала стійкості СК.

Питання для самостійного вивчення

1. Дайте визначення категорії «страхування».
  2. Завдання статистики страхування.
  3. Основні напрямки поділу страхового ринку.
  4. Майнове та особисте страхування.
  5. Страхування відповідальності.
  6. Характеристика абсолютних, відносних та середніх статистичних показників майнового страхування
  7. Страховий тариф та страхова ставка.
  8. Показники платоспроможності страховика.
  9. Оцінка доходності страхової компанії.
  10. Рейтинг надійності страхової компанії.
- Література: 1, 3, 4, 5, 7, 8.

Навчальні завдання

Задача 1

На основі даних таблиці проаналізуйте динаміку показників розвитку фінансового посередництва у країні та визначте:

- показники інтенсивності зміни рівнів часового ряду: абсолютний приріст, темп зростання, темп приросту, абсолютне значення 1 % приросту;

- середні показники часового ряду: середній рівень ряду, середній абсолютний приріст, середній темп зростання, середній темп приросту.

Показник	Роки					
	1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6	7
Страхові компанії:						
активи, млн. грн.	20 920,1	23 994,6	32 213,0	41 930,5	41 970,1	45 234,6
сплачений статутний капітал, млн. грн.	6 641,0	8391,2	10 633,6	13 206,4	14 876,0	14 429,2
Кредитні спілки:						
активи, млн. грн.	1 938,4	3 241,2	5 260,6	6 064,9	4 218,0	3 432,2
капітал, млн. грн.	671,0	1 097,9	1 551,5	1 714,0	765,8	1 117,3
Недержавні пенсійні фонди:						
1	2	3	4	5	6	7
активи, млн. грн.	...	...	...	612,2	857,9	1 144,3
Ломбарди:						
активи, млн. грн.	...	...	367,7	525,3	618,9	888,2
власний капітал, млн. грн.	...	...	97,0	222,2	349,9	627,5

Оформіть результати розрахунків, використовуючи табличний

метод. Зробіть висновки.

Задача 2

На основі даних про діяльність страхових компаній визначте основні відносні та середні показники страхової статистики. Зробіть висновки.

Показник	Страхова компанія		
	А	Б	В
Загальна кількість страхових об'єктів, тис. од.	170	52	258
Кількість страхових випадків, тис. од.	28	33	103
Загальна кількість об'єктів, що постраждали, тис. од.	15	24	54
Страхова сума (вартість) застрахованих об'єктів, млн. грош. од.	370	420	670
Страхова сума (вартість) об'єктів, що постраждали, млн. грош. од.	15,7	7,5	6,2
Сума платежів, що надійшли, млн. грош. од.	19	50	67
Сума виплат страхового відшкодування, млн. грош. од.	14	8	16

Задача 3

За звітний рік маємо такі дані:

Показник	Значення
Кількість договорів страхування, тис.	200
Страхова сума застрахованого майна, млн.грн.	500
Сума страхових внесків, тис.грн.	1300

Визначте: середню страхову суму; середній розмір страхового платежу.

Задача 4

За звітний рік маємо такі дані:

Показник	Значення
Страхова сума застрахованого майна, млн.грн.	500
Сума виплаченого страхового відшкодування, тис.грн.	400
Сума страхових внесків, тис.грн.	1300

Визначте: рівень страхових внесків відносно страхової суми; показник збитковості страхової суми.

Задача 5

Маємо такий розподіл кількості нещасних випадків за своїми наслідками на 1000 застрахованих осіб: смертельні наслідки – 2; повна втрата працездатності – 5; часткова втрата працездатності – 13. Розподіл часткової втрати працездатності наведено у таблиці:

Процент втрати працездатності	Число випадків	Процент втрати працездатності для всіх випадків
25	8	200
50	3	150
75	2	150

Визначити середній процент часткової втрати працездатності. Розрахувати загальне число нещасних випадків.

Задача 6

За звітний рік маємо такі дані:

Показник	Значення
Кількість договорів страхування майна, тис.	200
Показник збитковості страхової суми	0,08

Визначте показник фінансової стійкості при $P=0,95$.

Задача 7

Маємо такі дані розподілу населення за віком:

Вік населення, років	Кількість осіб, які дожили до віку „x”, років
45	86805
46	86405
47	85982
48	85528

Вік населення, років	Кількість осіб, які дожили до віку „x”, років
49	85035
50	54502

Визначити для 45-річних осіб імовірність померти на п'ятдесятому році життя.

Задача 8

Страховальник у віці 50 років застрахувався на дожиття до 55 років на суму 20 000 грн. Визначте: ймовірність прожити наступні 5 років, дисконтний множник сучасної вартості майбутнього платежу на 1 грн. за ставкою $i = 15\%$, одноразову ставку-нетто на дожиття.

Тести

1. Страхове поле — це:

- а) кількість населення даного регіону;
- б) наявність потенційних страховальників з певного виду страхування;
- в) сума виплат страхового відшкодування;
- г) кількість застрахованих об'єктів

2. Розрахунки в особистому страхуванні базуються на:

- а) таблицях смертності;
- б) середній тривалості життя населення, що отримують за результатами перепису населення;
- в) показниками дохідності;
- г) все вищеперечислене.

3. Об'єктами майнового страхування є

- а) основні фонди підприємств та організацій;
- б) оборотні фонди підприємств та організацій;
- в) домашнє майно громадян;
- г) все вищеперечислене.

4. Страховий тариф відображує:

- а) розмір плати з одиниці страхової суми;
- б) ціну страхування;
- в) ефективність страхової діяльності;
- г) прибутковість страхової діяльності.

5. Навантаження в брутто - ставці забезпечує:

- а) відшкодування витрат страхування;

- б) прибутковість його діяльності;
- в) виплати страхових тарифів;
- г) виплату податків.

6. Рентабельність страхової організації це:

- а) відношення прибутку до власного капіталу;
- б) відношення прибутку до суми витрат страхової організації;
- в) відношення прибутку до страхових платежів;
- г) відношення прибутку до собівартості.

7. До витрат страховика належить:

- а) виплата страхових сум і страхових відшкодувань;
- б) відрахування до центральних страхових резервних фондів;
- в) відрахування у технічні резерви;
- г) витрати на проведення страхування.

Тема 8. Статистика фондової біржі

1. Предмет і завдання статистики фондової біржі.

Складові елементи фондового ринку. Предмет і завдання статистики фондової біржі.

2. Інформаційне забезпечення статистики фондової біржі.

Система подання адміністративних даних до Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку (Комісія). система взаємообміну інформацією з іншими органами державної влади.

3. Система показників статистики фондової біржі.

Основні показники статистики фондової біржі: ціни первинного ринку, ціни вторинного ринку. Показники, які характеризують масштаби фондового ринку та аналізу ліквідності ринку, а також: показники обсягів та структури емісійної діяльності на ринку ЦП, показники діяльності емітентів ЦП, показники торгівлі ЦП, показники діяльності реєстраторів, показники депозитарної діяльності зберігачів ЦП, показники діяльності інститутів спільного інвестування.

4. Характеристика біржових індексів.

Сутність та функції фондових індексів. Основні види у системі фондових індикаторів: індекси та середні індекси, рейтинги.

5. Основні види та методи розрахунку фондових індексів.

Застосування методів при розрахунку фондових індексів: метод

середньої арифметичної та метод середньої геометричної ціни. Застосування системи індексів для прогнозування змін фондового ринку та ефективності інвестицій.

6. Українські фондові індекси.

Українські фондові індекси: індекс ліквідності акцій газети „Фінансова Україна” (L-індекс), MD – індекс, індекси „Комекс - Брок”, індекс ІСДФР, індекс WOOD – 15, індекс КАС -20, індекс ProU – 50, індекс „KINDEX”, індекс „KINBOND”.

7. Статистичні методи аналізу показників біржової статистики.

Статистичні методи аналізу показників біржової статистики за допомогою методу згладжування часових рядів за допомогою ковзних середніх. Алгоритм згладжування за простою ковзною середньою.

Питання для самостійного вивчення

1. Охарактеризуйте мету, завдання, об'єкт і предмет статистики фондових бірж.
2. Дайте характеристику основних показників цін біржових угод.
3. Яким чином вивчаються обсяги біржових торгів? Який статистичний інструментарій при цьому використовується?
4. Які методичні підходи використовуються для оцінювання стану та розвитку фондового ринку?
5. Охарактеризуйте основні статистичні методи аналізу фондового ринку? Визначте їх переваги та обмеження в застосуванні.
6. Яким чином обчислюють фондові середні?
7. Охарактеризуйте роль фондових індексів у статистичному вивченні фондового ринку. Які способи обчислення фондових індексів ви знаєте?
8. Охарактеризуйте основні українські фондові індекси.
9. Статистичні методи аналізу показників біржової статистики.

Література: 1, 3, 4, 5, 7, 8.

Навчальні завдання

Задача 1

На основі даних таблиці (млн. грн.) проаналізуйте динаміку капіталізації фондового ринку України за лістингом ПФТС. Визначте частку капіталізації фондового ринку у ВВП України. Проведіть

факторний аналіз частки капіталізації фондового ринку у ВВП України за рахунок зміни обсягів капіталізації фондового ринку та ВВП. Зробіть висновки.

Рік	Капіталізація фондового ринку України за лістингом ПФТС	Валовий внутрішній продукт
1	147,1	441 452,0
2	222,9	537 667,0
3	564,7	720 731,0
4	181,3	948 056,0
5	205,6	913 345,0
6	247,4	1 082 569,0
7	390,0	1 316 600,0

Задача 2

На основі наведених цін продажу акцій компаній (грн.) визначте фондові середні такими способами: середню арифметичну із абсолютних цін, середню арифметичну із відносних цін, середню геометричну із відносних цін, середню гармонійну із відносних цін і медіану. Визначте, яка із фондових середніх є найбільш чутливою до зміни цін акцій. Зробіть висновки.

Дата	А	Б	В
01	4,870	0,6200	15,444
02	4,770	0,6200	15,205
03	4,840	0,6200	15,250

Дата	А	Б	В
04	4,773	0,4100	0,8520
09	4,720	0,3850	0,8481
10	4,624	0,3900	0,8203
11	4,699	0,3999	0,7889
12	4,750	0,3999	0,7701
14	4,705	0,4248	0,7560
15	4,433	0,4399	0,7698
16	4,415	0,4300	0,7790
17	4,480	0,4300	0,7748
18	4,563	0,3749	0,7790
21	4,820	0,4100	0,7500
22	4,720	0,4100	0,7364
23	4,695	0,3710	0,7496
24	4,715	0,3710	0,7240
25	4,681	0,3710	0,7108
28	4,623	0,3710	0,7140
29	4,546	0,3760	0,6859
30	4,576	0,4298	0,7105

Дата	А	Б	В
31	4,560	0,3662	0,7000

Задача 3

На основі даних таблиці 9.5 визначте фондові індекси за формулами Ласпейреса, Пааше за умови, що базисне значення індексу становить 250. Зробіть висновки.

Компанія	Період			
	базисний		звітний	
	ціна, грош. од.	кількість, тис.	ціна, грош. од.	кількість, тис.
А	26	820	21	1 020
В	37	390	42	240
С	82	755	83	796
Д	103	621	95	688
Е	11	510	7	690
F	22	105	26	201

Задача 4

Маємо дані про ціни акцій, які котуються на біржі за два періоди:

Акції	Ціна акцій, ум.од.	
	1.05. звітнього року	1.06. звітнього року
A	20	20
B	18	9 (1:2)
C	36	39
D	24	25

Визначити як змінились ціни на акції з урахуванням дроблення акції B 1 до 2.

Задача 5

Розрахувати показник ринкової капіталізації для акцій, які котуються на біржі та його динаміку за наступними даними:

Тип акції	Кількість акцій в обороті, шт.		Ринкова вартість, грн.	
	Базисний рік	Звітний рік	Базисний рік	Звітний рік
A	120000	130000	13	10
B	85000	95000	6,5	9
C	95000	85000	13,5	15

Задача 6

Розрахувати коефіцієнти P/E та P/S на основі наступних даних фондового ринку:

Компанія	Кількість емітованих акцій, шт.	Виручка від реалізації, тис.грн.	Прибуток після оподаткування, тис.грн.	Ціна акції, грн.
A	1200000	25400	300	30
Б	900000	350000	64850	75

Порівняйте та зробіть висновки про оціненість акцій.

Задача 7

Маємо дані про котирування акції номінальною вартістю 100 тис.грн. за 15 днів, у тис.грн.: 200, 210, 230, 220, 240,250, 230, 240, 260, 270, 250, 260, 240, 250, 270. Визначте: основну тенденцію ринку

методом тричленної ковзної середньої; середні темпи росту курсу акції за весь період і по п'ятиденках.

Задача 8

Котирування акцій 30 найбільших промислових корпорацій США на момент закриття біржі склали, дол. США:

1-16,7	7-13,9	13-25,1	19-70,4	25-4,7
2-9,4	8-28,6	14-40,0	20-28,2	26-30,8
3-27,3	9-60,5	15-24,2	21-13,7	27-46,2
4-45,4	10-62,1	16-80,3	22-4,7	28-47,4
5-80,7	11-70,3	17-162,1	23-11,1	29-76,2
6-60,4	12-27,3	18-15,6	24-9,1	30-31,1

Обчисліть індекс Доу-Джонса за умови, що коригувальний фактор складе складає 0,58600.

Тести

1. Основними завданнями фондової біржі є:

- забезпечення перерозподілу вільних грошових ресурсів і залучення капіталів емітентами для розвитку виробництва;
- перерозподіл ризиків між видами діяльності;
- встановлення реальних цін на фінансові ресурси на основі вільного, конкурентного і ліквідного ринку;
- все вищеперечислене.

2. До показників статистики фондових бірж відносяться:

- показники цін біржових угод;
- показники обсягів біржових торгів,
- показники якості фондового біржового ринку,
- показники фондових бірж як організацій, що ведуть господарську діяльність.

3. Як ціновий показник на первинному ринку цінних паперів виступає:

- ціна відсікання;
- ціна погашення;
- ціни виконання, відкриття та закриття фондової біржі;
- ціни попиту та пропозиції.

4. Ціновими показниками вторинного ринку є:

- ціна відсікання;
- ціна погашення.
- ціни виконання, відкриття та закриття фондової біржі;
- ціни попиту та пропозиції.

Формула доходності інвестиційного портфеля. Коваріація.

5. Статистичний аналіз ринку та доходності цінних паперів.

Оцінка та розрахунок ризику інвестування в цінні папери.

Основні методи статистичної оцінки ризику: аналіз чутливості кон'юнктури, аналіз імовірності розподілу доходності.

Питання для самостійного вивчення

1. Сутність ринку цінних паперів.
  2. Структура цінних паперів.
  3. Статистична оцінка акцій.
  4. Статистична оцінка облігацій.
  5. Які ви знаєте узагальнюючі показники ринку цінних паперів?
  6. Які є типи інвесторів, яка їх мета?
  7. Формула доходності інвестиційного портфеля.
  8. Основні методи статистичної оцінки ризику.
- Література: 1, 3, 4, 5, 7, 8.

Навчальні завдання

Задача 1

Грошові потоки проекту, що пропонується, такі: рік I - 200 млн. грн.; рік II - 400 млн. грн.; рік III - 600 млн. грн.; рік IV — 500 млн. грн.; рік V — 1000 млн. грн.

Первинні інвестиції в проект становлять 1400 млн. грн. Чи буде прийнятий проект, якщо нормативний термін окупності має не перевищувати трьох років?

Задача 2

Компанія продає акції зі щорічним дивідендом 60 г.о. і процентною ставкою, за якою дисконтуються ці акції, - 12%. Визначте теперішню вартість акції (вічної ренти).

Задача 3

На основі наведених даних розрахувати коефіцієнт локалізації та коефіцієнт концентрації розподілу прямих іноземних інвестицій і кількості регіонів за чисельністю населення.

Групи регіонів за чисельністю населення, млн.чол.	Кількість регіонів	Обсяг прямих іноземних інвестицій, млн.дол.	Групи регіонів за чисельністю населення, млн.чол.	Кількість регіонів	Обсяг прямих іноземних інвестицій, млн.дол.
до 1	2	25,7	3-4	1	175,6
1-2	16	933,9	понад 4	1	212,8
2-3	7	1660,2	Разом	27	3008,2

Задача 4

Компанія виплачує дивіденди - 5 грн. і продає акції за курсом 40 грн., при ставці доходності - 12%. Розрахуйте співвідношення «ціна-дохід».

Задача 5

На основі даних таблиці проаналізуйте динаміку кількості професійних учасників ринку цінних паперів (одиниць, на кінець року): визначте абсолютні, відносні та середні показники інтенсивності динаміки. Зробіть висновки.

Професійні учасники	Роки						
	1	2	3	4	5	6	7
Торговці цінними паперами	795	805	779	815	737	763	734
Зберігачі	161	180	214	256	297	372	384
Реєстратори	361	354	372	380	367	297	188
Компанії з управління активами	159	224	326	411	389	361	360
Депозитарії	1	2	2	2	3	2	2
Фондові біржі	10	10	9	11	10	10	10

Задача 6

На основі даних таблиці млрд. грн. проаналізуйте структуру біржових контрактів з цінними паперами та оцініть структурні зрушення. Зробіть висновки.

Вид цінного папера	Роки					
	1	2	3	4	5	6
Акції	6,95	13,61	11,82	13,54	52,71	79,22
Державні облігації України	8,51	2,77	8,55	8,18	60,86	99,12
Облігації підприємств	12,13	17,36	16,61	7,07	6,71	21,42
Облігації місцевих позик	0,99	0,79	0,43	0,03	0,14	0,46
Інвестиційні сертифікати	0,33	0,43	0,20	7,14	7,14	11,40
Похідні цінні папери	0,09	0,05	0,12	0,05	3,73	23,82
Інші	0,05	0,13	0,00	0,00	0,00	0,00

Задача 7

Акція номіналом 600 грн. куплена за 900 грн. і продана через рік за 950 грн. Ставка дивіденду – 20%. Визначити: дивіденд; додатковий дохід; сукупний дохід; сукупну прибутковість; рендит.

Задача 8

Маємо дані інвестицій в акції компанії А та компанії В:

Ймовірність настання події, P_i	Рівень прибутковості K_i , %	
	Інвестиції в акції компанії А	Інвестиції в акції компанії В
0,2	40	30
0,3	25	15
0,5	16	10

Тести

1. Основними джерелами статистичної інформації ринку цінних паперів є:

- а) проспекти емісії, щоквартальні звіти емітентів з цінних паперів, фінансова звітність;
- б) статистичні спостереження і звітність фондових бірж;
- в) статистичні спостереження і звітність організованих систем позабіржової торгівлі;
- г) звітність фінансових органів і Центрального банку про стан державного боргу, статистичні публікації комісії з цінних паперів;

2. До завдань статистики цінних паперів відносять:

- а) збір повної і адекватної інформації про цінні папери як інвестиційного товару, для отримання даних про їх ризик, доходність та ліквідність;
- б) розробка і удосконалення методології збору та обробки статистичної інформації про цінні папери та учасників фондового ринку;
- в) створення інформаційної бази для статистичного аналізу діяльності емітентів, інвесторів, фінансових посередників, які діють на фондовому ринку;
- г) все вищеперечислене.

3. Система статистичних показників цінних паперів включає наступні групи:

- а) показники статистики курсів цінних паперів;
- б) показники статистики обсягів і структури операцій з цінними паперами;
- в) показники статистики діяльності учасників ринку цінних паперів;
- г) показники статистики якості цінних паперів.

4. Емісійна ціна цінного паперу – це :

- а) ціна розміщення на первинному ринку;
- б) ціна, за якою вона викупується в інвестора;
- в) ціна цінного паперу, яка визначається ринком;
- г) ціна виконання останньої угоди при закритті торгової сесії на біржі.

4. Спред – це :

- а) різниця між ціною попиту і пропозиції;
- б) ціна попиту;

- в) ціна пропозиції; г) ціна реалізації.

5. Макроекономічний рівень показників учасників ринку цінних паперів включає наступні групи :

- а) показники кількості учасників в цілому для країни і для регіонів;
 б) показники, які характеризують фінансовий стан, обсяги та якість інвестицій ;
 в) операційну здатність учасників ринку;
 г) все вищеперечислене.

6. Визначення якості цінних паперів базується на:

- а) рейтингу цінних паперів;
 б) розрахунку ключових показників якості цінних паперів, прийнятих у міжнародній практиці;
 в) оцінці ліквідності цінних паперів;
 г) все вищеперечислене.

7. Кожне рейтингове агентство публікує статистику рейтингових оцінок за наступними ознаками:

- а) за видами цінних паперів та за видами діяльності ;
 б) за регіонами;
 в) за найбільшими емітентами та за реалізацією кредитного ризику;
 г) все вищеперечислене.

Тема 10. Статистика фінансів галузей національної економіки

1. Сутність і завдання статистики фінансів галузей національної економіки.

Сутність фінансів. Сутність і завдання статистики фінансів галузей національної економіки.

2. Поняття і склад системи показників фінансів галузей національної економіки.

Сутність системи фінансових показників. Склад системи показників фінансів галузей національної економіки. Джерела формування і призначення коштів. Джерела господарських засобів і коштів. Господарські засоби і кошти.

3. Статистика фінансів підприємств.

Сутність та завдання статистики фінансів підприємств. Функції статистики фінансів підприємств. Показники статистики фінансів

підприємств.

4. Особливості статистичного аналізу фінансів виробничої сфери.

Мета аналізу фінансів виробничої сфери. Основні групи аналітичних коефіцієнтів: фінансові, показники оборотності, показники рентабельності. Методи аналізу.

Питання для самостійного вивчення

1. Суть поняття «фінансовий стан підприємства».
  2. Основні функції фінансів підприємства.
  3. Завдання статистики фінансового стану підприємств.
  4. Найважливіші показники оцінки фінансового стану суб'єктів підприємницької діяльності.
  5. Загальна характеристика доходу (прибутку) підприємства.
  6. Загальні показники рентабельності підприємства.
  7. Найважливіші коефіцієнти ліквідності.
  8. Статистична оцінка фінансової стійкості.
  9. Показники ефективності використання обігових коштів.
  10. Індексний метод аналізу прибутковості підприємств.
- Література: 1, 3, 4, 5, 7, 8.

Навчальні завдання

Задача 1

Маємо такі дані про реалізацію продукції на підприємстві:

Продукція	Оптова ціна, грн. p	Обсяг реалізації, шт.		Повна собівартість, грн	
		1р. q_0	2 р. q_1	1р. z_0	2 р. z_1
А	3100	300	340	2600	2500
Б	2500	400	430	2300	2250
В	2200	600	630	2000	1900

1. Обчисліть загальну суму прибутку від реалізації продукції за кожний рік.
2. Розрахуйте зміну обсягу прибутку в другому році порівняно з першим роком, у тому числі за рахунок впливу:
  - а) обсягу реалізованої продукції;
  - б) собівартості реалізованої продукції;

в) асортименту реалізованої продукції. Зробіть висновки.

Задача 2

Діяльність виробничого об'єднання за два роки характеризується такими даними, (млн.грн):

Завод	Балансовий прибуток		Середньорічна вартість промислово-виробничих засобів	
	минулий рік	звітний рік	минулий рік	звітний рік
1	320	340	2200	2600
2	300	290	2300	2400
3	220	240	2000	2 100
4	150	160	1600	1600

1. Визначте індекси рентабельності по кожному підприємству.

2. Обчисліть індекси рентабельності по об'єднанню в цілому: а) змінного складу; б) фіксованого складу; в) впливу структурних зрушень. Зробіть висновки.

Задача 3

Маємо наступні дані 10% вибіркового обстеження підприємств про випуск продукції та суму прибутку, млн. грн.:

№ підприємства	Випуск продукції	Прибуток	№ підприємства	Випуск	Прибуток
1	65,0	15,7	16	52,0	14,6
2	78,0	18,0	17	62,0	14,8
3	41,0	12,1	18	69,0	16,1
4	54,0	13,8	19	85,0	16,7
5	66,0	15,5	20	70,0	15,8
6	80,0	17,9	21	71,0	16,4
7	45,0	12,8	22	64,0	15,0
8	57,0	14,2	23	72,0	16,5
9	67,0	15,9	24	88,0	18,5

№ підприємства	Випуск продукції	Прибуток	№ підприємства	Випуск	Прибуток
10	81,0	17,6	25	73,0	16,4
11	92,0	18,2	26	74,0	16,0
12	48,0	13,0	27	96,0	19,1
13	59,0	16,5	28	75,0	16,3
14	68,0	16,2	29	101,0	19,6
15	83,0	16,7	30	76,0	17,2

За вихідними даними:

1. Побудуйте статистичний ряд розподілу підприємств за сумою прибутку, з утворенням п'яти груп з рівними інтервалами. Побудуйте графіки розподілу.

2. Розрахуйте аналітичні характеристики ряду розподілу підприємств за сумою прибутку. Зробіть висновки.

3. З імовірністю 0,954 визначте похибку вибірки для середньої суми прибутку на одне підприємство та межі, в яких буде знаходитись сума прибутку одного підприємства в генеральній сукупності.

4. З імовірністю 0,973 визначити похибку вибірки для частки підприємств зі середнім прибутком вище 16,6 млн. грн. та межі в яких буде знаходитись генеральна частка.

5. Методом аналітичного групування встановіть наявність та характер кореляційного зв'язку між вартістю виробленої продукції та сумою прибутку на одне підприємство.

6. Обчисліть тісноту кореляційного зв'язку між виробленою продукцією та сумою прибутку емпіричним кореляційним відношенням. Зробіть висновки.

Задача 4

Вид продукції	Прибуток (тис. гр. од.)	Рентабельність (%)
А	154,5	9
Б	90,3	8
В	260,8	12
Г	104,6	10
Д	72,2	7

На основі даних про рентабельність та прибуток різних видів продукції одного з підприємств обчисліть: середню рентабельність продукції (%); середній прибуток (тис. грн.).

Задача 5

За звітний рік балансовий прибуток підприємства склав 1,2 млн. грн., вартість основних засобів на початок року 3 млн. грн., на кінець року – 3,5 млн. грн. Залишки оборотних засобів на початок року – 0,84 млн. грн., на кінець року – 0,8 млн. грн.

Визначте рентабельність виробничого капіталу підприємства, %.

Задача 6

За наведеними даними акціонерного товариства про виробництво трьох видів продукції обчислити:

- абсолютний приріст прибутку від реалізації;
- приріст прибутку від реалізації за рахунок зміни середніх цін реалізації;
- приріст прибутку від реалізації в результаті зміни собівартості продукції;
- вплив зміни обсягу реалізованої продукції на прибуток від реалізації;
- приріст прибутку від реалізації за рахунок зміни обсягу реалізації;
- вплив середніх цін реалізації продукції, собівартості одиниці продукції, обсягу і структури реалізованої продукції на динаміку рентабельності від реалізації продукції.

Вид продукції	Ціна за одиницю продукції, грн.		Собівартість одиниці продукції, грн		Обсяг продукції, тис. шт.	
	базовий	звітний	базовий	звітний	базовий	звітний
А	11,2	12,0	10,5	10,7	10	15
Б	22,6	22,6	20,4	20,2	20	30
В	3,2	3,3	2,5	2,5	100	100

Задача 7

Динаміка капіталовкладень характеризується наступними даними, у співставних цінах, млрд. грн.:

Показник	1 квартал	2 квартал	3 квартал	4 квартал
Загальний обсяг капіталовкладень	136,95	112,05	84,66	62,30
в тому числі: - виробничого призначення	97,35	79,65	53,12	41,45
- не виробничого призначення	39,67	32,89	24,48	20,92

1. Для вивчення інтенсивності змін обсягів капіталовкладень обчисліть: абсолютні прирости, темпи зростання и приросту (ланцюгові і базові) загального обсягу капіталовкладень. Результати представити в таблиці.

2. Для всіх показників розрахувати:

а) середній рівень ряду динаміки;

б) середньорічний темп зростання і приросту.

3. Зробити прогноз капіталовкладень на 1 квартал наступного року за допомогою показника середнього абсолютного приросту та середнього темпу зростання.

4. Визначити основну тенденцію розвитку загального обсягу капіталовкладень методом аналітичного вирівнювання, розрахуйте прогноз капіталовкладень на 1 квартал наступного року.

5. Зобразити динаміку загального обсягу капіталовкладень на графіку.

Зробіть висновки.

Тести

1. Фінанси підприємств (організації) це:

а) грошові відносини, які виникають в процесі утворення, розподілу та використання грошових фондів та накопичення в результаті виробництва та реалізації товарів, виконання робіт та надання різних послуг;

б) складова частина фінансової системи країни, її центральна ланка, через яку здійснюється державний вплив на економічний та соціальний розвиток країни;

в) певні грошові відносини з приводу розподілу і перерозподілу вартості ВВП і ВНД, а також частини національного багатства;

г) сукупність економічних відносин розподільчого характеру, які мають грошову форму виразу та матеріалізуються в грошових доходах та нагромадженні, що формуються державою та господарюючими суб'єктами з метою розширеного відтворення, матеріального стимулювання працівників, задоволення соціальних та інших потреб.

2. Загальна рентабельність це:

а) відношення чистого прибутку до собівартості реалізованої продукції;

б) відношення балансового прибутку до середньорічної вартості основних виробничих засобів, нематеріальних активів і матеріальних оборотних засобів (до вартості капіталу);

в) відношення прибутку від реалізації до собівартості реалізованої продукції;

г) відношення прибутку після сплати податків та дивідендів до величини оборотних засобів.

3. Показник рентабельності реалізованої продукції розраховується як:

а) відношення чистого прибутку до собівартості реалізованої продукції;

б) відношення позареалізаційного прибутку (збитку) до середньорічної вартості основних виробничих засобів, нематеріальних активів і матеріальних оборотних засобів (до вартості капіталу);

в) відношення прибутку від реалізації до собівартості реалізованої продукції;

г) відношення вигоргу до обсягів випуску продукції.

4. Ступінь незалежності фінансового стану підприємств від залучених джерел (коефіцієнт автономії) можна визначити через:

- а) співвідношення власних засобів і суми всіх джерел фінансових ресурсів;
- б) співвідношення залучених джерел і суми всіх джерел фінансових ресурсів;
- в) співвідношення власних засобів і всіх активів підприємства;
- г) різницю між власними і залученими джерелами фінансових ресурсів.

5. Якщо співвідношення власних і залучених засобів більший, ніж 1, тоді:

- а) власних коштів достатньо для покриття чужих засобів;
- б) власники повністю фінансують своє підприємство;
- в) власних коштів недостатньо для покриття чужих засобів;
- г) залучених засобів достатньо для погашення фінансових зобов'язань підприємства.

6. Коефіцієнт покриття (загальний) обчислюється як:

- а) відношення всіх активів підприємства до суми всіх зобов'язань;
- б) різниця між приростом активів підприємства та приростом зобов'язань;
- в) співвідношення власного капіталу і поточних зобов'язань;
- г) співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань.

7. Дебіторська заборгованість –це:

- а) заборгованість по отриманим векселям та заборгованість державних замовників по оплаті за одержані продукцію;
- б) заборгованість по розрахункам з покупцями за товари, роботи та послуги; з бюджетом; з дочірніми підприємствами та іншими дебіторами;
- в) короткострокові фінансові вклади;
- г) зобов'язання сплатити грошові кошти в майбутньому та ресурси, які мають надійти у майбутньому.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Головач А.В. та ін. Фінансова статистика (з основами теорії статистики) : навч. посіб. / А.В. Головач, В.Б. Захожай, Н.А. Головач, Г.Ф. Шепітько .- К.: МАУП, 2002.-224с.
2. Єріна А.М. Статистичне моделювання та прогнозування: навч. посіб / А.М. Єріна. - К.: Вид-во КНЕУ, 2001. - 170 с.
3. Маслій В.В. Фінансова статистика: навчальний посібник./ В.В. Маслій.- Тернопіль: Карт – бланш, 2007.-298 с.
4. Статистика: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / А.М. Єріна, Р.М. Моториц, А.В. Головач та ін.; [за заг. ред. А.М. Єрікої, Р.М. Моторина]. - К.: КНЕУ, 2001.-448 с.
5. Статистика фінансов: учебник. – [2-е узд]. / под ред. В.Н. Салина. - М.: Финансы и статистика, 2002. -816 с.
6. Теорія статистики: навчальний посібник / Вашків П.Г., Пастер П.І., Сторожук., Ткач Є.І.- 2-ге вид., стереотип.- К.: Либідь, 2004.- 320с.
7. Шустіков А.А. Фінансова статистика: навч. посібник / А.А. Шустіков.-К.: КНЕУ, 2002.- 290 с.
8. Щурик М.В. Статистика: навчальний посібник.- [2-ге видання, оновлене і доповнене].- Львів: «Магнолія - 2006», 2011.- 545 с.
9. Фінансова статистика [Текст] : практикум / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України” ; [уклад.: В. М. Кремень, О. І. Кремень]. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2012. – 72 с.

Допоміжна

1. Базілінська О.Я. Макроекономіка: навч. посіб./ О.Я. Базілінська. -К.: Центр навчальної літератури, 2005.- 442 с.
2. Гребельник О.П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб./ О.П. Гребельник, О.О. Романовський. - К.: Деміург, 2003 - 296 с.
3. Денисенко М.П. Гроші та кредит у банківській справі: навчальний посібник./М.П. Денисенко. - Київ: Алтера, 2004.- 478 с.

4. Дуброва Т.А. Статистические методы прогнозирования: учеб. пособие для вузов / Т.А. Дубров. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. - 116 с.
5. Зимовець В.В. Фінансове посередництво: навч. посіб./ В.В. Зимовець, С.П. Зубик. - К.: КНЕУ, 2004. - 288 с.
6. Місцеві фінанси: підручник / за ред. О.П. Кириленко.- К.: Знання, 2006.- 677 с.
7. Смолянська О.Ю. Фінансовий ринок: навчальний посібник. / О.Ю. Смолянська. - Київ: Центр навчальної літератури, 2005.-384 с.
8. Страхування: підручник / керівник авт. кол. і наук. ред. С.С. Осадець.- [вид. 3-тє, без змін].-К.: КНЕУ, 2006.- 604 с.

Інформаційні ресурси

1. Бюджетний кодекс України. Закон України № 2456-VI. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/12156.html>.
2. Закон України „Про зовнішньоекономічну діяльність” // Вісник Верховної Ради України. - 1991.-№29 (зі змінами). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://kat.in.ua/info/page/53>.
3. Закон України „Про страхування”// Урядовий кур’єр .- 1996.- 18 квітня. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Закон України „Про цінні папери та фондовий ринок” // Цінні папери України.-2006.-№22.- 8 червня. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakon.dp.ua/?p=15>.
5. Платіжний баланс України, 2014-15рр./ Щоквартальне аналітично-статистичне видання НБУ. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
6. Електронний ресурс Державної служби статистики: Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Основні положення методики розрахунку облігаційних індексів PFTS-Cbonds. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.pfts.com>.
8. Положення про ПФТС-індекс (із змінами та доповненнями від 29.01.04). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.pfts.com>.